

Şirketler piyasasını koruma çabasında

Z.RUHSAR ŞENOĞLU

FORTUNE Türkiye dergisi, 2014'ün 500 büyük şirket araştırmasını yayımladı. En önemli sonuçlardan biri, net satışlar toplamında yüzde 19.5 artışa rağmen, net kâr toplamının yüzde 1.96 oranında gerilemiş olması. Araştırmayı yürüten CRIF Genel Müdürü Didem Taner, bu sonucu şöyle yorumladı: "Şirketler, satışlarını, kârlılıktan fedakarlık ederek arttırmışlar, her şeye rağmen piyasa paylarını korumaya çalışmışlardır."

FAALİYET DIŞI KURTARAMADI

Istanbul Sanayi Odası (ISO)'nın 500 Büyük Sanayi Şirketi araştırmasından farklı olarak, Fortune'de, finansal kurumlar ve holding şirketleri hariç tüm şirketler (sanayi, hizmet, inşaat ve ticaret) yer alıyor. Fortune'nin bir başka özelliği, önkoşul öne sürmeyen, eksiksiz bilgi paylaşımını kabul eden şirketlerin araştırmaya dahil edilmesi. Fortune 500'e göre faaliyet dışı gelirler de kârları kurtaramadı. 2014 yılında esas

faaliyet kârı yüzde 13.49 düşerek 38 milyar 448 milyon lira oldu. 2013'te esas faaliyet kârı yüzde 25.34 artmıştı.

2014 yılında faaliyet dışı gelirler yüzde 49.44 arttı! Faaliyet dışı gelirler 2013'te yüzde 30.23 düşmüştü. Didem Taner, 2014 yılı için "Şirketler esaslı bir kambiyo yönetimi yürüterek artı gelir yaratmışlardır" dedi.

Faaliyet dışı gelirlerdeki yüksek artış, net kârın düşmesini engelleyemedi. Net kârın net satışlara bölünmesiyle hesaplanan net satış kârlılığı da neredeyse 2008 düzeyi olan yüzde 3.39'a geriledi.

ISO 500'de ise toplam faaliyet kârlarında yüzde 16.4 düşüş, faaliyet kârları dahil dönem kârında yüzde 22.4 artış açıklanmıştı.

TÜPRAŞ, MİNİMUM STOKTA!

Tüpraş, **ISO 500**'de olduğu gibi Fortune 500'de de lider oldu. Net satışları 39 milyar 722 milyon lira. Onu 37.46 milyar BOTAS,

32.94 milyar Petrol Ofisi, 24.15 milyar Türk Hava Yolları ve 22.59 milyar Türkiye Elektrik İletim AŞ izledi.

Avrupa'nın yedinci büyük rafinerisi olan Tüpraş, Avrupa, Ortadoğu ve Kuzey Afrika "rafinaj ve dağıtım" sektör sıralamasında da ikinci gösterildi. Sıralama, küresel sektör ajansı Platts tarafından 2014 yılı kârlılık,

varlıklar ve ciro esas alınarak yapılan değerlendirilmeye dayanıyor.

Tüpraş Genel Müdürü Yavuz Erkut, Fortune dergisine verdiği demeçte, 2008 krizinden bu yana "minimum stokla" çalıştıklarını söyledi. Sektörel gelişmelerin petrol fiyatlarını etkilediğini hatırlatan Erkut, "Fiyatları etkileyebilecek pek çok etkenin olduğu bir dönemdeyiz" diyor. İran'a uygulanan ambargoyla ilgili açıklanacak kararın, Suriye ve Irak'taki gelişmelerin de etkili olacağını belirten Erkut şöyle konuşuyor: "İran'a ambargo hafifletilirse petrol fiyatlarında negatif yönlü düşme etkisi yaratacaktır." Erkut, fiyatlarda bir süreliğine düşme ihtimali olsa da uzun vadede yukarı seyir bekliyor.

Erkut, dövizde üst üste yaşanan rekorların da özellikle petrol stoku açısından Tüpraş'ı olumsuz etkilediğini belirtiyor. 10 kuruşluk bir oynamanın bile yüksek maliyetlere neden olduğunu belirten Erkut "Bizim için stabil piyasa önemli" diyor, "Hem ham petrol hem döviz piyasasındaki stabilite... (Dövizin) kısa vadede darbesi yüksek ama uzun vadede stabiliteyi sağlıyoruz".

WAL MART'IN DÖRTTE ÜÇÜ

Fortune Türkiye Yayın Direktörü Cüneyt Toros, araştırmanın sunumu sırasında, Fortune 500'ün Türkiye ekonomisine yaptığı katkıya dikkat çekti. 500 şirketin net satışlarının toplamı 791.7 milyar lira. Türkiye'nin 2014 yılı milli geliri 1 trilyon 750 milyar lira.

Ancak Türkiye'nin en büyük 500 şirketinin satışlarının toplamı, ABD listesinin lideri Wal Mart'ınkinin ancak dörtte üçü düzeyinde!

Canlılığın kaynağı ticaret ve inşaat

- Üretimde yüzde 7.8 artış oldu. Canlılığın kaynağı ticaret ve inşaat.
- Özkaynaklar (yüzde 12.3) ve aktifler (yüzde 13.8) istikrarlı olarak artıyor.
- Liste içinde en hızlı yükselenler inşaat ve ticaret şirketleri.
- Zarar açıklayan şirket sayısı 121'den 92'ye geriledi.
- Listedeki 147 şirketin satış gelirleri

1 milyar lirayı aştı.

- Çalışan sayısı yüzde 6.8 arttı.
- THY ihracat artışında ilk sırada.
- Çalışan sayısı en yüksek şirket Türk Telekom.
- Faiz ve vergi öncesi kârı en yüksek şirketler telekomünikasyonda.
- Satış kârlılığı en yüksek şirket Limak Yatırım.

500 dev, 50 bankayı zor geçti

Fortune Türkiye, 500 büyük şirketi açıkladı. Firmaların kâr, 2013'e göre geçen yıl yüzde 2 azalarak 26 milyar 800 milyon lira oldu. 1 milyon kişinin üzerinde istihdam sağlayan devlerin 2014 kâr, 50 bankanın 24 milyar 660 milyon liralık kârına neredeyse eşdeğer oldu

ABD kökenli "Fortune Türkiye" Dergisi, 2014 yılında en çok satış yapan 500 büyük şirketi açıkladı. **ISO 500**'deki gibi Tüpraş, bu listenin şampiyonu oldu. 39.7 milyar liralık net satışla birinci olan Tüpraş'ı, 37.5 milyar liralık net satışla Botaş izledi. Üçüncü sırayı da yine bir enerji şirketi OMW Petrol Ofisi aldı. Bu firmanın satışı ise 32.9 milyar lira oldu.

PERİHAN ÇAKIROĞLU
İSTANBUL

Faaliyet kârı düştü

Listede birçok dikkati çeken noktanın yanında, 2014'te 500 dev firmanın elde ettiği net kârın satışlar artsa da azaldığı görülüyor. 2013 yılına göre geçen yıl yüzde 2 azalarak 26 milyar 800 milyon lira olan 500 büyükün kârı, 50 Türk bankasının 24 milyar 660 milyon liralık kârını zor geçebildi.

Bu da sanayicinin içinde bulunduğu durumu gösteriyor. Şirketlerin "faiz ve vergi" öncesi kârlarının toplamı yüzde 1.38 artışla 59 milyar lira olarak gerçekleşti. Şirketlerin faaliyet kârları da yüzde 13.49 düştü ve 38.4 milyar lira oldu.

Wal Mart kadar olmadık

Finansal kurumlar ve holding şirketleri dışındaki şirketleri "gönüllük" esasına göre değerlendiren Fortune listesinde, şirketlerin net satışları bir önceki yıla göre yüzde 19.55 artarak 791.7 milyar liraya yükseldi. Toplam ihracat ise yüzde 19.98 artışla 186.8 milyar lira oldu.

Buna rağmen bizim 500 devin toplamı, ancak ABD Fortune'nun birincisi alışveriş devi Wal Mart'ın ancak yüzde 75'ine denk gelebildi.

Şirketler bilgi gizlemedi

Araştırmadan sorumlu CRIF şirketinin Genel Müdürü Didem Tamer, çalışmada kendi firması yanında Dun&Bradstreet Türkiye'nin 1.3 milyon şirketten oluşan veri tabanlarının yanı sıra çok sayıda meslek kuruluşu, oda, dernek ve birlik gibi kuruluşların bilgilerine de başvurulduğunu belirtirken BIST'te işlem gören 140 şirketin listede yer aldığını, bunların dışındaki şirketlere de direkt olarak ulaşıldığını söyledi.

Fortune Türkiye Yayın Direktörü Cüneyt Toros ise bu yıl 8'incisi yayınlanan 500 Türkiye listesinde ilk kez şirket isimlerinin saklanmadığı, şeffaf ve objektif bir şirket sıralaması yapıldığını ifade etti.

İnşaatın lideri Nurol oldu

Geçen yılki listede olup da bu yıl olmayan 87 firma bulunuyor. Bunlar çıkarken 87 yeni şirket listeye girdi.

Listede yüzde 5.49 payla yer alan 22 bilşim şirketinin toplam satışları ise 43.4 milyar lira oldu. Bu arada listede bu yıl 31 inşaat şirketi yer alırken, hak edişlerle gücü hesaplanan sektörün birincisi ise Nurol İnşaat oldu.

72 bine yakın istihdam artışı

■ 72 bine yakın istihdam artışı 500 büyük şirketin istihdam artışı 20014'te toplam 71 bin 657 kişi oldu. Bu rakamla çalıştırılan insan sayısı, 1 milyon 121 bin 236 kişiye ulaştı. Ancak, bakıldığında her yıl istihdam katılan 1 milyon kişinin çok azının büyük firmalara girdiği de görülebiliyor.

Kur zararına başarılı yönetim

Listede en çarpıcı unsur ise şirketlerin "kur zararını" iyi yönetmekteki başarının yansıması oldu. Gelir-gider dengesine bakıldığında esas faaliyetlerden sağlanan kâr azalırken faaliyet dışı kârların artması net kârdaki azalışı sınırladı.

Vergide iki anlamsız uygulama devam ediyor!...

Geçtiğimiz hafta vergi konusunda iki haber rüzgar gibi geçti. Haberler o kadar cılız ve çabuk geçti ki çoğu bu haberlerin farkına bile varamadı. Bu haberlerden birisi 20 Haziran 2015 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan "vergi yüzüzleri" ile ilgili kriterler idi. Diğeri de 27 Haziran 2015 günü basında yer alan 2014 yılının vergi şampiyonlarının listesi idi.

Ashnda her iki konu da vergide toplumsal bilinci artırmaya, bunun için bir yandan vergi ödemeyenleri toplumsal baskı altında tutmaya ve bir yandan da yüksek vergi ödeyip dereceye girenleri yüreklendirmeye yönelikti. Söz konusu yasal ve idari düzenlemelerin geçmişi de neredeyse 30 yıl geriye gidiyor. Yani uzun yıllardan beri bu iki uygulama da devam ediyor.

Şimdi gelin önce bir habere göz atalım, sonra da yorumunu yapalım.

1. Vergi yüzüzleri konusu...

Vergi Usul Kanunu'nda mükellef haklarını koruyucu "vergi mahremiyeti" ile ilgili düzenleme var. Mükelleflerin hakları çeşitli açılardan koruma altında. Ancak, kesinleşen ve vadesi geçen vergi borcu olanların isimlerinin açıklanması vergi mahremiyetinin ihlali sayılmıyor. Yani vergi borcu olanların isimlerinin ilan edilmesine imkan veriliyor. Kanun ve buna bağlı olarak çıkarılan genel tebliğler ile de söz konusu açıklamanın usul ve esasları ortaya konuluyor.

20 Haziran 2015 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 455 nolu genel tebliğ ile;

- Her bir vergi dairesi itibarıyla 250 bin liranın üzerinde vergi ve ceza borcu olanların açıklanacağı,
- Ancak, vergi borçlarının takas ve mahsubunu isteyen büyükşehir belediyeleri, diğer belediyeler ve bunlara bağlı şirketlerin açıklama kapsamı dışında tutulacağı,
- Öte yandan vergi borçlarını taksitlendirenlerle yapılanmadır veya kamuoyunda kabul gören adıyla vergi affından yararlananların da açıklanmayacağı, hükme bağlanmıştır.

Bu düzenleme ilk bakışta akla uygun geliyor. İlk zamanlarda da kamuoyunda çok ciddi ses getiriyordu. Günlerce basın ve ilgili çevreler bu konuları işliyordu. Hatta kimi hayalici ve naylon firmalar da bunların arasında yer alabiliyordu.

Bu düzenleme ilgili olarak insanın aklına şu sorular geliyor?

- Parklar, tretuvarlar, sokaklar süsleyen ve üstelik bunları da kendi şirketleri üzerinden yandaşlarına veren ama altyapıları bitik olan büyükşehir belediyelerinin vergi borcunu bilmek vatandaşın hakkı değil mi?
- Aftan yararlınsa da veya taksitlendirirse de vergi borcunun varlığı ortadan kalkmadığına göre

EKO ANKARA

Prof. Dr.

Nevzat Saygılıoğlu

nevzatsaygilioğlu@hotmail.com

bunu da vatandaşın bilmesi gerekmez mi?

- En küçük bir konuyu bizzat başına aktaran Maliye Bakanının bu konuyu da aynı şekilde başına aktarıp soruları cevaplandırması iyi olmaz mı?

2. Vergi şampiyonları konusu...

2014 yılı kurumlar ve gelir vergisinde ilk 100'e giren şampiyonlar belli oldu.

- Kurumlar vergisi şampiyonlarına ilişkin ilk göze çarpan özellikler şunlar:
- İlk 100'de yer alan şampiyon şirket bir kamu bankası.
- Daha da ilginç ilk 7'de tamamen bankalar var. Ayrıca ilk 15'in 11'i de banka. Demek ki bankalar çok kazanmış ve kazandığını da beyan etmiş.
- İmalat sanayi firmaları ilk 15'de yok. İlk 100'e girenlerin sayısı da çok sınırlı. Demek ki **Erdal Bahçivan**'ın ISO 500 ile ilgili tespitleri doğru.
- Kamuoyunun "mahşerin 5 atışı" nitelemesine giren şirketlerin birkaçı ilk kez listede.
- Bu arada 17 şirket de utancından olsa gerek (!) ismini gizlemiş.
- Gelir vergisi şampiyonlarında durum daha da çarpıcı:
- Çok ilginç ve acıdır ki ilk 100'e giren 38 firma isminin görülmesini istememiş.
- Her zaman olduğu gibi listeye 3-5 büyük ailenin bireyleri damga vurmuş.
- Hemşerin Acun Ilıcalı ve usta komedyen Cem Yılmaz bile pek çok (belki binlerce) kişiyi geçtiği için neredeyse utanır hale gelmiş.
- Bu arada çok ilginç 17 ve 25 Aralık operasyonlarında adı geçen isimlerin bazıları da ilk kez listede yer almış. Herhalde çok kazandıklarından olsa gerek!

3. Yorumumuz...

- Vergi şampiyonları isimlerinin duyulmasından utanıyorsa,
- Vergi yüzüzleri kimseyi ilgilendirmiyorsa,
- Hatta yüzüzlerin önemli bir kısmını Maliye açıklamıyorsa,
- Kamuoyunun böyle bir sorunu veya ilgi alanı yoksa,
- Kaçıranın yanına kar kalmışsa, şampiyon olmanın yüzüne ar gelmişse, artık bu düzenlemeleri ve uygulamaları kaldırmanın zamanı gelmiş demektir.

İnşaat şirketleri arttı kârda erime yaşandı

FORTUNE dergisi tarafından açıklanan Türkiye'nin 500 büyük şirketi araştırmasına inşaat sektörü damgasını vurdu. Bu yıl listede 33 inşaat şirketi yer alırken, **İstanbul Sanayi Odası** araştırmasına benzer şekilde kârlarda ciddi erime olduğu gözlemlendi. Tüpraş'ın 39.7 milyar TL ile lider olduğu listede Botaş 37.5 milyar TL ile ikinci, 32.9 milyar TL'lik satış ile OMV Petrol Ofisi'nin 3'üncü sırada yer aldığı listede 33 inşaat firması yer aldı. Şirketlerin faaliyet kârları ise yüzde 13.4 düşerek 38.4 milyar TL olarak gerçekleşti. 500 şirketin toplam satışları ise 362 milyar 84 milyon dolara ulaştı.